

jitelj in pozneje lektor francoskega jezika na vseučilišču in politehniki. V ti dobi je spisal slovnico francoskega jezika in razne priročne knjige francoščine za Poljake. Bil je sotrudnik in dopisnik raznih poljskih listov, urejeval je tednika „Chata“ in „Nowiny“, pozneje list „Niedziela“, glasnik „Matice poljske“.

Fr. Št.

Marja Bartus. Dne 2. oktobra je minilo 20 let po smrti poljskega „skowrónka“ (škrjančka), pesnice Marije Bartus. Po njeni smrti so napisali mnogo lepih nekrologov, ustanovil se je celi odbor, katerega namen je bil postaviti rajnici lep spomenik na grob, a pozneje se je vse pozabilo. Šele pred nedavnim je nekoliko prijateljev rajne Bartus postavilo na grob prezgodaj umrle pesnice kamenit križ. — M. Bartus je pisala verze že v 8. letu svoje starosti, pela je iz polne dekliške duše in njene pesmi so radi čitali vsi od Varšave do Kolomije. V njenih pesmih je bil poseben čar, osobita miloba. V poezijah „Czarodziejska fujarka“, „Wiązanki konwalji“, „Duch ruin“, „Sen szczęścia“ je Bartus sipala bisere misli in besedi, ki so jih pobirali založniki knjig, obogatili od njih in „škrjančka“ pustili gladovati. — — — Da, prava fizična lakota je izsrebala itak slabotne dekliške moči ter je vrgla mlado pesnico v prezgodnji grob. Bartus je živela življenje zapuščene sirote. Rojena 10. januarja 1854. v Lvovu, je v petem letu izgubila očeta, a v 8. letu že začela pisati verze, ki jih je kot mlado dekle objavljala v listu „Jutrzenka“. Njena velika nadarjenost je zbudila pozornost vsega poljskega občinstva, založniki so se trgali za njene pesmi in neizkušeno dekle je sipalo verze na vse strani, ne zahtevajoč primernega honorarja. Med tem, ko sta krakovski „Dziennik mód“ in lvovski „Tydzien“ dolgo časa polnili svoje predale z njenimi pesnimi, je živel Marija Bartus samo od dohodkov, ki jih je imela kot voditeljica otroškega vrtca. Zbirka njenih pesni, ki jo je izdala knjigarna Gabrynowiča, ji je naklonila nekoliko prijateljev v Varšavi, ki so pesnico gmotno podpirali, toda vseto je bilo premalo. Ker je pesnici nedostajalo vsakdanjega kruha, je sprejela službo vaške učiteljice. Okrajni šolski svet jo je pošiljal iz enega kraja v drugi in navsezadnje jo je pustil brez službe in povrh še s kaljo tuberkuloze v prsih. Vrnila se je v Lvov, in tu se je začela dekliška tragedija — počasno umiranje. Tri leta je M. Bartus živela s svojo staro materjo samo od pičlih honorarjev v največji revščini. Naporno duševno delo in revščina sta ji polomili vsled bolezni itak že slabe telesne moči. Bartus je včasih cele tedne živela samo od čaja in je pri tem pisala svoje najbolj globoke in krasne pesni. Končno ji je javna dobrotljivost podelila malo podpore, Bartus se je šla zdraviti na deželo, a bilo je prepozno. Dne 2. oktobra 1885. je poljski „skowrónek“ umrl. Ali dobi pesnica po smrti to, kar ji je domovina ostala dolžna v življenju?

☞

Štiridesetletnico delovanja prof. Baudouina de Courtenay so proslavili skupno slovstveni krogi poljski in ruski v Peterburgu dne 10. januarja. Profesor Baudouin je znan jezikoslovec, na peterburški univerzi predava primerjalno slovnico in sanskrit. Njegova dela „O jeziku staropoljskem XIV. stoletja“, „Rezja i Rezjanie“, razprave o latinski fonetiki, o morfologiji ruskega jezika, izvirni spisi o psihičnih pojavih jezika, o patologiji in embriologiji jezika so znani v celem znanstvenem svetu.

Vladimir Viktorovič Lesevič, ruski filozof-novopozitivist, je nedavno umrl v Kijevu. Rajni je zanimiv pojav v ruski književnosti. Rojen je bil leta 1837. v vasi Denisovki v poltavski guberniji. Ko je dovršil vseučiliške študije je služil nekoliko let pri vojaki v Kavkazu. Vrnivši se domov je razdelil svoje posestvo kmetom, jim ustanovil šolo, postal njih učitelj ter se je posvetil književnemu delu. V raznih ruskih listih je objavil mnogo filozofskih študij, v katerih se kaže privrženca novopozitivizma in kritičnega realizma. L. 1879. je bil poslan v Sibirijo, in ko se je vrnil, je bil sotrudnik in urednik revije „Russkoje Bogatstvo“. Zbirko svojih literarno-zgodovinskih razprav je izdal v knjigi „Etjudy i očerki“.

Število maloruskih dnevnikov in ruskih časnikov v Rusiji raste z nenavadno hitrostjo. Nekateri so že začeli izhajati; drugi bodo šele izšli. Ta pojav je nedvomno reakcija proti dolgemu, prisiljenemu molčanju. Po znanem ukazu iz l. 1876. ni mogel noben dnevnik niti drugi list izhajati v maloruskem jeziku, ampak bilo je celo prepovedano izdajanje knjig v maloruščini, izvzemši povesti iz vaškega življenja in znanstvena dela narodopisne vsebine. Danes se ta politika zatiranja maščuje z razvojem radikalnih listov. V Lubnah (gub. černihovska) izhaja „Hliborob“, politični list, ki je namenjen zlasti vaškemu prebivalstvu. Nedavno so začeli v Poltavi izdajati tednik „Ridnij Kraj“, ki je posvečen politiki, znanstvu in književnosti. V Kijevu izhaja od novega leta veliki dnevnik „Hromadska Dumka“. List se tiska v 100.000 iztisih. V Kijevu so ustanovili humoristični list „Šeršenj“. V Moskvi bo izhajal ilustrovan mesečnik „Ukraina“. V Petrogradu se ustanavlja mesečnik „Vilka Ukraina“, ki bo posvečen politiki, znanstvu in književnosti.

☞

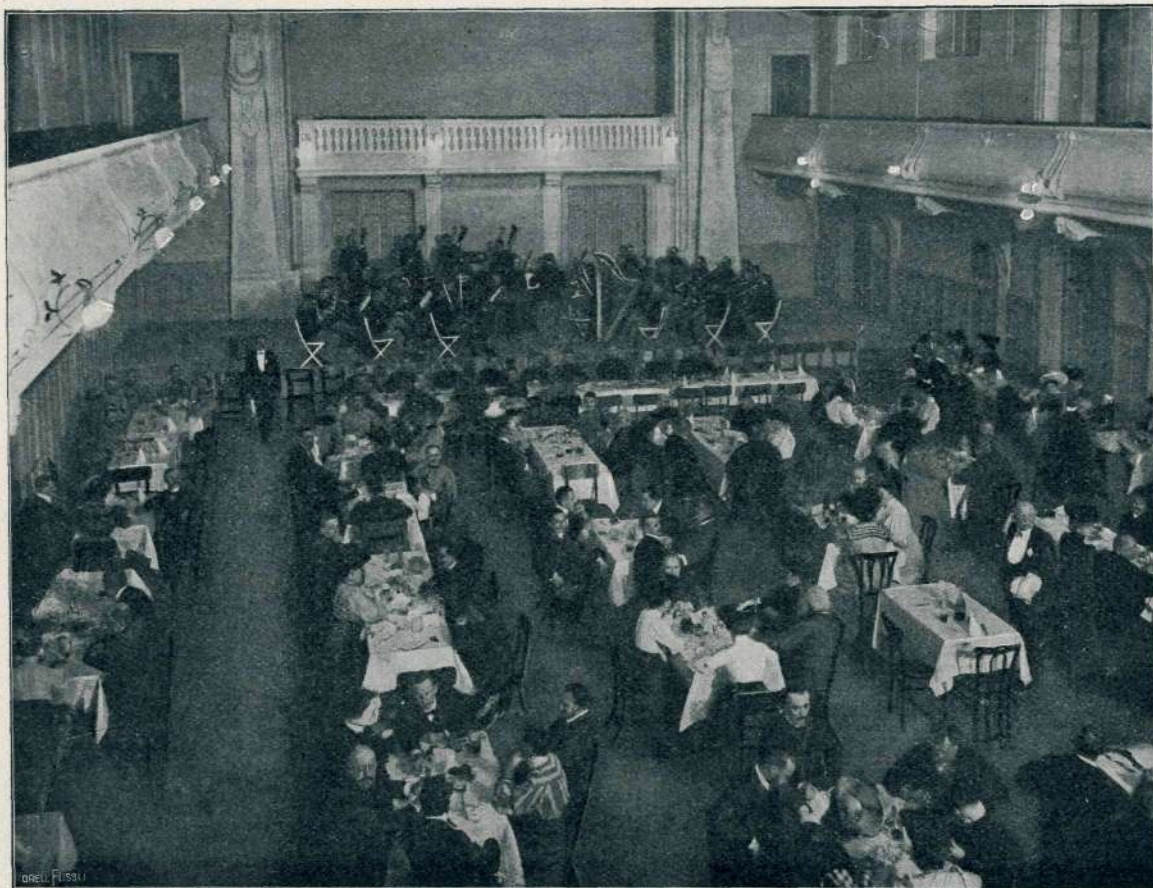
Stopetdesetletnica Mozartovega rojstva.

Wolfgang Amade Mozart je znan vsakomu, kdor se je kaj zanimal za glasbo. Zato se zdi umestno ga omenjati ob 150 letnici njegovega rojstva, ki se je praznovala 27. januarja t. l. — Rojen je bil Mozart 27. januarja l. 1756. v Solnogradu, kjer je služboval njegov oče kot dvorni glasbenik in pozneje kot kapelnik pri tamošnji nadškofiji. S komponiranjem je pričel že v četrtem letu, in ko je bil pet let star, je zložil že sam več menuetov. Napredoval je tako hitro, da je že leta 1762. nastopal po koncertih, ki jih je prirejal njegov oče, da bi pokazal tako svetu svojega

čudežnega otroka. Po vseh evropskih dvorih je žel obilna priznanja, vse se je navduševalo za malega Mozarta. Ravnotako so ga slavili po Italiji, kjer je napisal po naročilu tudi svojo prvo opero. Prepotoval je vso Italijo in Nemčijo, mudil se je v Parizu, umrl pa na Dunaju, kjer je napisal svojo najboljšo opero „Zauberflöte“. Umrl je v 36. letu, potem, ko si je napisal sam svoj „Requiem“. Ob svoji smrti pa je zapustil malo denarja, in zato se ne ve, kje je njegov grob sredi velikega dunajskega pokopališča. — V svojem življenju je napisal 226 del. Ta so najrazličnejša, tako za klavir, za orglje, za cerkveno petje, za instrumentalne kvartete, tercete in kvintete in med njimi je tudi 23 oper. Od teh jih je ostalo nikoli pozabljenih sedem. Glavna zasluga Mozartova pa je, da je položil dušo v melodije in melodije v dušo in tako združil glasbo z življenjem.

Drobne vesti. Grof L. N. Tolstoj je nedavno obhajal svojo 77-letnico in je še popolnoma čvrst in krepak. Na dan svoje 77-letnice je dovršil nov spis z naslovom. „Konec tega stoletja“, v katerem razlaga svoje krščansko-socialne ideale. — Velik hrup je na Ruskem vzbudil roman A. Kuprina „Poedinok“ (dvoboj), ki v njem opisuje življenje ruskih čast-

nikov v neki mali garniziji. (Spis spominja nemške knjige „Aus einer kleinen Garnison“ poročnika Bilsa.) Kuprin je dozdaj pisal samo kratke povesti; to je njegov prvi daljši spis. Roman nima velike umetniške vrednosti, ves uspeh ima zahvaliti samo tendenci. — Dozdaj so v Cetinju imeli samo en uradni list „Glas Črnogorca“. Pred nedavnim je začel izhajati drugi list z naslovom „Odbrana“. — Spisi najboljšega bolgarskega leposlovca Ivana Vazova se mnogo prevajajo v evropske jezike. Nedavno je izšel prevod njegove povesti „Dědo Joco gleda“ v nemškem listu „Aus fremden Zungen“ (št. 14 letnik XV.) Povest je prevel G. Adam in obenem objavil v istem listu študijo o Vazovu s podobo. — 21. in 22. novembra je bil v Krakovu shod poljskega ženstva, ki ga je sklicalo uredništvo feminističnega lista „Nowe Sowo“. Burnih sej shoda se je udeležilo več nego 200 ženskih in 100 moških gostov. Pri posvetovanjih o raznih socialnih in verskih razmerah na Poljskem se je pokazalo, da se je pravzaprav shoda udeležil le tisti del feministek, ki danes drviijo za gesli socialne demokracije. Kakor poroča „Tyg. illustrowany“, je imela glavno besedo pri shodu judinja Estera Golde iz Katovic.

V VELIKI DVORANI HOTELA „UNION“ V LJUBLJANI.